

Historia och nuläge om svensk trafiksäkerhet

Recenserad bok: Trafiksäkerhet. Samspelet mellan människor, fordon och trafikmiljö

Författare: Nils Petter Gregersen

Förlag: Wolters Kluwer, Norstedts Juridik, Stockholm (231 sidor), 2016

Ett av vår tids stora folkhälsoproblem – trafikskadorna – har omskrivits i litteraturen och i forskningen under många år. Nu har den svenska trafiksäkerheten och nollvisionen blivit omskriven i ett nytt verk om trafiksäkerhet. Boken är författad av folkhälsovetaren Nils Petter Gregersen, docent i socialmedicin och professor i folkhälsovetenskap. Boken består av tre huvuddelar. Den första täcker mer övergripande trafiksäkerhetsfrågor som till exempel hur trafiksäkerheten har organiserats och utvecklats i Sverige över tid. Trafiksäkerhetens egen historia tecknas förtjänstfullt i denna första del av boken. Här får läsaren en blick över utvecklingen från hästskjutsen till dagens bilism. Denna del av boken är både intressant och viktig. Det är en bra historisk genomgång som författaren gör och läsaren får en god överblick över trafiksäkerhetsutvecklingen i Sverige. Bokens första del omfattar också en genomgång av den institutionella kontexten på trafikområdet det vill säga vilka lagar och regler som styr och därmed påverkar trafiksäkerheten och dess utveckling. Läsaren får också beskrivningar av vilka organisationer som finns inom trafikområdet och vilka strategier som påverkar utvecklingen av trafiksäkerheten. Dessutom görs en ingående beskrivning av den svenska

nollvisionen. Författaren gör även jämförelser med trafiksäkerhetsarbete internationellt och läsaren får även en genomgång av olika källor för statistik och olycksanalyser. Den första delen av boken avslutas med korta beskrivningar av trafiksäkerhetsområden och vetenskapliga ämnen; trafikpsykologi, trafikpedagogik, trafikmedicin och trafikteknik. Bokens andra del fokuserar på vilka orsaker som finns till olyckor och skador i vägtrafiken. Författaren gör främst en genomgång av fyra områden vilka är: hastighet och krockvåld, alkohol och droger, trötthet och distraktion. Bokens tredje och avslutande del består av en beskrivning av olika trafikantgrupper och deras utsatthet och förutsättningar i vägtrafiken. De trafikantgrupper som behandlas i boken är barn och unga, äldre trafikanter, nya svenskar, personbilister, motorcyklister, mopedister, cyklister, fotgängare och yrkesförare.

Nils Petter Gregersen skriver också om ett sorgligt avsnitt i trafiksäkerhetens historia i Sverige. Det handlar om trafikundervisningen i skolan. I boken beskrivs hur nedmonteringen av trafikmomenten i den svenska skolan pågått under lång tid. Detta trots att skolans arbete med trafik skulle vara en del av lärandet för

en hållbar utveckling. Författaren skriver:

”Trots alla rapporter och handledningsmaterial till stöd för en ny syn på skolans arbete med trafik har genomslaget ute i kommuner och skolor varit svagt” (s.24).

I samma avsnitt konstateras i boken att ingen myndighet idag har något formellt ansvar för trafikundervisningen i skolan.

Ett intressant och viktigt avsnitt i boken behandlar sambandet mellan trötthet och olyckor. Författaren skriver:

”Förekomsten av trötthet i trafikflödet är i stort sett omöjlig att mäta på ett objektivt sätt. I huvudsak får man istället lita på trafikanters egna uppgifter med hjälp av enkäter eller intervjuer om t.ex. hur ofta man varit trött när man kört” (s.179).

I boken behandlas också situationen för yrkesförare där det betonas bland annat vikten av säkra scheman och att det kan finnas utrymme för en rättvis kultur på arbetsplatsen som stimulerar och stödjer yrkesförare som berättar att de är trötta. Att ignorera yrkesförares (och andra förares) erfarenheter och känsla av trötthet kan få allvarliga följder. Författaren konstaterar följande:

”Frånvaro av förståelse kommer att dölja kunskap om trötthetsrisk i arbets-scheman” (s.185).

Boken *Trafiksäkerhet. Samspelet mellan människor, fordon och trafikmiljö* är en värdefull handbok och lärobok för alla

som är intresserade av trafiksäkerhet och trafiksäkerhetsforskning. Boken är välskriven och innehåller många fina fotografier som författaren själv är upphovsman till. En brist i boken är att det saknas bland annat vetenskapliga referenser i den löpande texten. Referenserna återfinns istället i slutet av boken där de fördelats under de olika avsnitten. Författarens ambition med detta är att avlasta texten från de akademiska referenserna. Men, detta gör det enligt min mening också svårhanterligt att kunna förstå vem som har stått bakom de olika studierna som beskrivs i texten.

I slutet av boken finns ett bra sakregister som kommer väl till användning då boken också kan användas som en uppslagsbok. Det finns totalt 163 referenser på litteratur och forskningslitteratur (varav 37 engelska referenser). Boken beskrivs vara en handbok för trafiksäkerhet och är författad för att den ska kunna användas som läromedel för främst poliser, trafiklärare, instruktörer, trafikinspektörer och informatörer. Men boken vänder sig också till studenter inom den högre utbildningen bland annat folkhälsovetenskap. Bokens ambition är att ta ett helhetsgrepp om trafiksäkerhet och dess utveckling. Det är bra och en av bokens största förtjänster.

Jörgen Lundälv

docent i socialt arbete,
docent i trafikmedicin
Göteborgs Universitet
Umeå Universitet

jorgen.lundalv@socwork.gu.se
jorgen.lundalv@surgery.umu.se